

ПРИРОДООХОРОННІ ТА РЕКРЕАЦІЙНІ ТЕРИТОРІЇ

УДК 338.48-44

*О. В. Побігун**Івано-Франківський національний
технічний університет нафти і газу*

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ ЯК СТИМУЛ ДЛЯ СТАЛОГО ЕКОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В статті досліджено основні підходи до екологічно-збалансованого розвитку сільського туризму, проаналізовано розвиток сільського туризму в Івано-Франківській області, визначено основні чинники державного регулювання у сфері зеленого туризму України; проаналізовано діяльність сільських садиб Івано-Франківської області.

Ключові слова: Сільський зелений туризм, екологізація, сільські садиби, еколого-збалансований розвиток, Івано-Франківська область

In this article was investigated the main approaches to the ecologically balanced development of rural tourism, analyzed the development of rural tourism in the Ivano-Frankivsk region, determined the main factors of state regulation in the field of green tourism in Ukraine; it is analyzed the activity of rural farmsteads of Ivano-Frankivsk region.

Keywords: Rural green tourism, ecologization, rural homesteads, ecologically balanced development, Ivano-Frankivsk region

Постановка проблеми. Посилення ролі туризму як для економічного, так і для соціально-культурного розвитку багатьох країн світу, а також загострення проблем, що невід’ємно пов’язані з його організацією та розвитком, змушують знаходити шляхи та механізми щодо нових, екологічно значимих напрямків його впровадження. Це стало причиною проведення адаптації основних положень та принципів концепції еколого-збалансованого розвитку до контексту туризму.

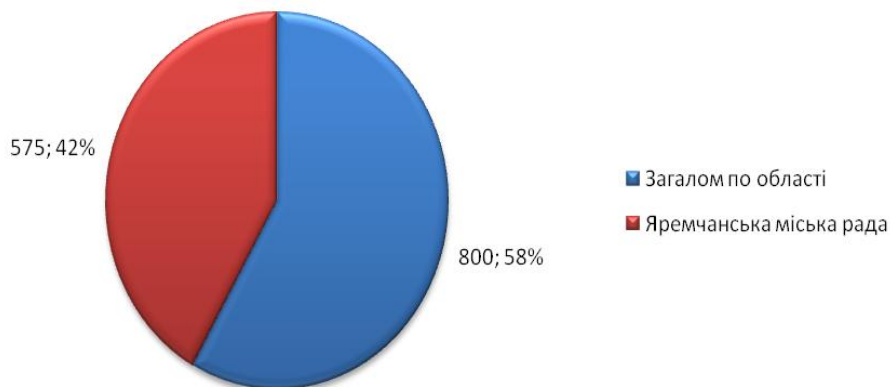
Аналіз останніх досліджень та публікацій. Разом з тим сільський зелений туризм є предметом досліджень багатьох науковців, зокрема О. Бейдик, Б. Вихристенко, Б. І. Герасименко, П. Горішевський та ін. Деякі з них, такі як В. Триліс, С. Щербак та Н. Кустерс наголошують на тісному переплетінні сільського та екологічного туризму [1].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сільський зелений туризм справляє позитивний вплив на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам’яток природної спадщини, допомагає їх збереженню. Тим самим сприяючи екологічно сталому розвитку даної території. З іншого боку, сільський зелений туризм несе ряд загроз, пов’язаних із негативним впливом на довкілля. Тому аналіз тенденцій розвитку сільського зеленого туризму буде в значній мірі відображати основні стратегічні напрями сталого розвитку території. Зокрема, слід звернути увагу на Івано-Франківську область, яка є осередком розвитку даного виду туризму.

Постановка завдання. Враховуючи динаміку розвитку та потенційні загрози довкіллю від туристичної діяльності, з’явилась необхідність вивчення особливостей впливів окремих її видів на довкілля, проведення комплексної оцінки впливу функціонування і розвитку різних видів туризму в районах Івано-Франківської області.

Викладення основного матеріалу. Станом на 2017 рік, порахувати всю кількість садиб зеленого туризму в Івано-Франківській області важко, оскільки не всі зареєстровані

як суб'єкти господарських відносин, що надають розміщення, харчування та інші супутні послуги туристам. Проте, за даними Івано-Франківської обласної державної адміністрації за 2014 рік кількість садиб сільського зеленого туризму становила понад 800, в Яремчанській міській раді – 575 (рис.1) [2].

Рис. 1. Загальна кількість садиб сільського зеленого туризму в Івано-Франківській області

Аналізуючи територіальний розподіл агроосель по території області, ми відзначили (табл. 1): з п'яти міст обласного значення приймають туристів на території Яремчанської міської ради, а саме садиби: в м. Яремче, смт. Ворохта, с. Микуличин, с. Поляниця, с. Татарів, с. Яблуниця; на території Болехівської міської ради; з 14 адміністративних районів – садиби знаходяться на території дев'яти районів; серед районів області, де є агрооселі, найбільша кількість садиб знаходиться на території Верховинського району та Косівського районів; найвищий показник кількості агроосель на 1000 осіб сільського населення - в Верховинському районі; серед усіх адміністративних одиниць найвищий показник кількості агроосель на 1000 осіб населення має Яремчанська міська рада [3, 4]. Найбільша кількість осель сільського зеленого туризму знаходиться на території Яремчанської міської ради, Верховинського та Косівського районів. Отже, нами створено картосхему на основі групування адміністративних одиниць Івано-Франківської області за показником кількості приватних осель сільського зеленого туризму, що припадає на 1000 осіб сільського населення, при цьому будемо враховувати лише ті території, де є виявлено хоча би одну садибу (рис. 2).

Таблиця 1

Рівень розвитку сільського зеленого туризму в Івано-Франківській області

Назва адміністративної одиниці	Кількість агроосель на 1000 осіб сільського населення	Рівень розвитку інфраструктури
Івано-Франківська міська рада, Коломийська міська рада, Калуська міська рада, Калуський, Галицький, Городенківський, Снятинський райони	не виявлено	Потенційні території для розвитку
Болехівська міська рада, Богородчанський, Тисменицький, Тлумацький райони, Долинський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський, Рожнятівський	0,01 – 2,0	Незначний
Верховинський район	2,1 – 10,0	Середній
Яремчанська міська рада	Більше 10	Високий

На цій підставі в межах гірської рекреаційно-туристичної зони Івано-Франківщини виділяють три різні туристичні райони за рівнями турсвоєності, атракційністю, специфікою пропонованого турпродукту сільського зеленого туризму, зокрема Ворохтинсько-Яремчанський, Верховинсько-Косівський і Осмолодсько-Болехівський райони.

Рис. 2. Карто-схема розташування садиб сільського зеленого туризму в Івано-Франківській області

Також на чисельність садиб можна орієнтуватися, проаналізувавши кількість оголошень щодо надання послуг розміщення на таких відомих веб-ресурсах як Booking.com та Karpaty.ua (рис. 3).

Згідно діаграми, можна зробити висновок, що садиби, які заявили про себе найбільше на ринку сільського туризму в Карпатському регіоні, знаходяться в Закарпатській області (413 садиб) та найкраще популяризують такий вид відпочинку на місцевому рівні. Далі слідує Львівська область, яка характеризується 357 садибами, які подали оголошення на даних веб-ресурсах. Наступною є Івано-Франківська область, чисельність приватних садиб якої налічуються близько 247. Останньою виявилася Чернівецька область, оскільки характеризується відносно малою кількістю розміщених садиб – 46. Таким чином, згідно результатів дослідження, можна стверджувати, що Закарпатська, Львівська та Івано-Франківська області більше розвинені у сфері сільського туризму, оскільки дані садиби активно популяризують свої послуги в інтернет-джерелах [5].

Сільський туризм гармонійно вписується у концепцію багатофункціонального сталого екологічного розвитку села, досить часто є важливим чинником, що впливає на економічну, суспільну, культурну та екологічну ситуацію у регіоні. Прийняття рішення стосовно сприяння місцевому самоврядуванню вимагає здійснення оцінки туристичних об'єктів, інфраструктури села, рівня туристичної абсорбції території. Отже, важливим є визначення можливостей розвитку сільського туризму на певній території [6].

Рис. 3. Співвідношення кількості садиб сільського туризму по областях Карпатського регіону

Спостереження щодо активізації підприємницької діяльності селянських родин у сфері надання туристичних послуг засвідчують (рис. 4), що вона зазвичай є наслідком пошуку альтернативного доходу для селянської сім'ї.

Основні елементи, що впливають на створення власного іміджу, «родзинки» зеленої садиби є різновид послуг, що пропонує своїм відпочиваючим власник агрооселі. Найбільш поширеними (окрім проживання) послугами в садибах Івано-Франківської області є: трансфер, прокат спортивного та відпочинкового інвентарю (лиж, квадроциклів), прокат велосипедів, стіл та інвентар для настільного тенісу, сауна (баня), гойдалки (гамак) та національна кухня.

Рис. 4. Додаткові послуги садиб сільського зеленого туризму

Згідно діаграми, можна зазначити, що послуги національної домашньої кухні пропонують – 18% (756) садиб про що свідчить великий інтерес серед туристів до приготування традиційних карпатських страв; походи в гори та збір ягід, грибів можуть

запропонувати – 16% (654) садиб, оскільки значна частина місцевих жителів Карпат може супроводжувати туриста під час сходжень; послуги трансферу також є доволі популярними – 13% (543), адже відомо, що через важку транспортну доступність туристам важко доїхати до садиб, які розташовані вище головних доріг; прокат гірськокожного спорядження надають 8% (329) садиб, це зумовлено розташуванням гірськокожного курорту «Буковель» та менш відомих курортів у Яблуниці, Поляниці, Ворохті, Косові; прокат квадроциклів пропонують 7% (290) садиб; прогулянки на конях – 7% (285); оздоровчі сауни з фіточаями склали – 5% (231), дана послуга є новинкою так зване «купання у гарячому чані»; прокат велосипедів – 5% (220), завдяки наявності велосипедних маршрутів у горах; на жаль, сільські вечорниці пропонують тільки 5% (197) садиб, попри це у Європі такі традиційні гуляння знаходяться на вершині популярності серед туристів, що дає змогу ознайомитися із місцевим колоритом.

Важливе значення для перспектив розвитку сільського туризму має екологічний стан території. Виходячи з цього, сільська громада повинна дотримуватись санітарно-гігієнічних норм та умов проживання; дбати про відсутність сміттєзвалищ в межах сільської місцевості; впроваджувати та використовувати енергозберігаючі технології; піклуватись про естетичний вигляд будинків, вулиць, садів; забезпечувати належне озеленення території; оснащувати сільську територію урнами для сміття з попереднім сортуванням.

Висновки. Розвиток сільського зеленого туризму дозволяє стимулювати покращення екологічного стану території місцевих громад області, дотримуватись принципів сталого розвитку територій, впроваджувати засади еколого-просвітницької роботи серед туристів, які відвідують туристичні садиби. Для підтримки біорізноманіття рекреаційних територій дбати про збереження природних комплексів та об'єктів, розробляти та впроваджувати у практику цільові програми з екологізації існуючих видів туризму та його переходу на принципи екологічно-орієнтованого розвитку.

Література

- 1 Екотуризм – стратегія успіха : посібник для починаючих операторів екотуризму / Програма розвитку устойчивого сільського туризму в країнах Причорномор'я. – 2012. – 62 с.
- 2 Туристична діяльність в Україні у 2014 році. Статистичний бюлетень. Державна служба статистики України. - Київ, 2015 р. - 76 с.
- 3 Мартинців Т.О., Побігун О.В. Аналіз стану сільського зеленого туризму в Івано-Франківській області/ Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Туризм: міжнародний досвід та національні пріоритети», 26 травня 2017 р. – Житомир: Вид-во ФОП Євенок О.О., 2017. – с.79-83.
- 4 Бронювання садиб у Карпатському регіоні // Мандруй впевнено. Путівник Українськими Карпатами [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – [ТМ «Карпати», 2009-2017]. – Режим доступу: <https://karpaty.ua/> (дата звернення 30.08.2017).
- 5 Помешкання // Booking.com є частиною групи The Priceline Group - світового лідера у галузі онлайн-туризму та супутніх послуг. [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – [1996–2017 Booking.com]. – Режим доступу: <https://www.booking.com/> (дата звернення 30.08.2017).
- 6 Кудла Н.Є. Сільський туризм. Основи підприємництва та гостинності [Електронний ресурс]: навч. посіб./ Н.Є. Кудла. – 60 Min/400 MB. – Львів: Львів. інст.-т економіки і туризму, 2014. – (Бібліотека студента-економіста) – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. – Систем. вимоги: Pentium-266; 32 Mb RAM; Windows 2003, 2007, 2010 XP; MS Word 97-2010

© О. В. Побігун

*Надійшла до редакції 07 листопада 2017 р.
Рекомендувала до друку
докт. техн. наук Л. М. Архипова*